

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

VIII. De officio & potestate Episcoporum, & eorum jure dispensandi circa
vota.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

ditionis habent, gravior urget ratio in Metropolitibus intra fines Provinciae, in qua judiciaria potestate pollent in appellationum causis, aliisque fruuntur prerogativis. Atque ita iudicatum vidimus in favorem D. Ludovici Bretelli Aquifextiensis Archiepiscopi, contra suffraganeum Aptensem Episcopum.

CAPUT VIII.

De officio Et potestate Episcoporum, Et eorum jure dispensandi circa vota.

I. UADAM de Episcoporum potestate accumulatur in cap. *Congruente*, de offic. jud. ordinar. & in cap. *Accedentibus*, de excess. Prælat. Istud in primis tenendum, aliam esse jurisdictionem contentiosam, quæ nimirum exigit processum iudicium & forensem strepitum: aliam autem voluntariam, quæ non exercetur pro tribunali, neque cum ullo juridico seu contentioso processu. Porro non valet Episcopus extra territorium seu fines Diocesis suæ contentiosam exercere jurisdictionem, nec in suos quidem subditos, can. *Episcopum*, 9. quæst. 2. At verò potest voluntaria jurisdictione uti extra Diocesium, modò illam exerceat erga subditas sibi res aut personas, non solum per gratiarum concessionem, verum etiam per sententias pœnales: potest enim in externo ipso foro extra suum territorium edicere, expedire citationem, modò trahat partes ad suum territorium, causas delegare, conferre Beneficia, absolvere à Censuris, dispensare: Geminianus in cap. fin. de election. in 6. Zerola prax. Episc. 1. p. verb. *Jurisdictione*. Et multò fortiori ratione potest subditos suos in alieno territorio à peccatis & censuris in Pœnitentiæ Sacramento absolvere.

II. Episcopus privatim potest in alieno territorio uni ac alteri sibi subdito conferre Tonsuram, sed non aliquem Ordinem, ut post Albericum docet Rebuffus tract. de nominationibus, quæst. 14. num. 49.

III. Similiter Episcopus, quin etiam ipsius quoque Vicarius Generalis potest extra diocesis fines existens conferre subjecta sibi Beneficia: Gloss. & DD. in cap. *Novis*, de offic. Legat. de Selya de benef. 3. part. quæst. 40. & 63. Rebuffus d. tractat. de nominat. quæst. 14. num. 49.

IV. Contentiosam verò jurisdictionem non potest Ordinarius exercere in alieno territorio, nisi quando impeditur illam exercere in proprio; quo casu poterit jus dicere in alieno territorio convicino, petita prius tamen

veniã ab Episcopo loci, quanvis non obtentã : Clement. 1. de foro compet. Quæ venia non est necessariò petenda circa exercendos actus jurisdictionis voluntariæ in aliena diocesi.

V. Episcopus loci in quo admissum est crimen, potest ibidem alienum Clericum illius criminis reum judicare, cap. *Postulasti*, de foro compet. conformiter ad ipsum Jus Civile, leg. *Delegatorum*, §. *Interdicere*, D. de interdicitis & relegat. Similiter Episcopus, in cujus Diocesi situs est fundus, aut Ecclesia litigiosa, est competens Judex litis motæ inter partes alienæ Diocesis, cap. *Sanè si Episcopi*, de foro compet.

VI. Omnia possunt in suis Diocesis Episcopi, quæ neque divino juri opponuntur, neque Papa sibi reservavit : Panormitanus in cap. *Quibusdam*, de pœnis, Joan. Andr. in cap. *Licet Canon*, de election. in 6. in vers. *Carere* : & colligitur ex cap. *Nuper*, de sent. excomm. ubi dicitur : *Quia tamen conditor Canonis ejus absolutionem specialiter non reinuit sibi, eo ipso videtur concessisse aliis facultatem relaxandi.*

VII. Episcopalis tum officii, tum potestatis pars præcipua in visitatione Diocesis posita est, ad explorandos & reparandos occurrentes in rebus & in personis defectus, ad continendos in Officio Clericos, ad extirpanda scandala, atque ad ordinanda quæcunque ad Ecclesiæ cultum & Fidelium ædificationem pertinent. Hæc verò constituit Carolus IX. in Comitibus Aurelianensibus, cap. 11. *Omnes* (inquit) *Canonici & Capitula Ecclesiarum, sive Cathedralium, sive Collegiatarum, indifferenter subjecta erunt Episcopo Diocesis, adeò ut nullius privilegii prætextu possint se eximere visitationi, aut correctioni, ac pœnis criminum ab Episcopo infligendis.* Id confirmatur Decreto Tridentinæ Synodi sess. 6. cap. 4. de reform. *Capitula* (inquit) *Cathedralium & aliarum Ecclesiarum, illarumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri se possint, quominus à suis Episcopis, & aliis majoribus Prælatibus, per seipsos solos, vel illis quibus sibi videtur adjunctis, & juxta canonicas sanctiones toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi & emendari etiam autoritate Apostolica possint & valeant.* Sacris Canonibus Episcopi astringuntur ad visitandam quotannis, si providè fieri possit, universam diocesim ; aut si majoris sit amplitudinis, singulis saltem bienniis. Et si nequeat Episcopus hoc totum per se exequi, tenebitur saltem hoc officium idoneis & probatissimis Clericis committere. Can. *Decernimus*, can. *Episcopum*, can. *Placuit*, 10. quæst. 1. & Concil. Trident. sess. 24. cap. 3. de reform. His conformatur Blesensium Comitiorum articulus 2. Quid verò possit, vel non possit Episcopus in Visitatione circa exemptorum Ecclesias, exponemus infra cap. 11. hujusce libri.

VIII. Beneficiorum collatio ita Episcoporum propria est, ut nec ad eam jus habeat Vicarius Generalis sine speciali ab Episcopo commissione, cap. *fin.* de offic. Vicar. in 6. Nemini verò potest ulla Præbenda seu Beneficium

cium conferri nondum Clerico, cap. 2. de institut. Sicut nec stipendium, nec militares Praefecturas illis attribui Leges permittunt, qui militia non sunt ascripti, l. *Fortissimi*, Cod. de erogat. milit. annon. lib. 12.

IX. Sine proprii Episcopi Dimissoriis nemo potest Ecclesiasticis Ordinibus, imò neque Tonsurâ Clericali initiari, secundum vulgarissimos Canones. Quisquis verò à Papa Privilegium obtinuit recipiendi Ordines à quocunque Episcopo, hic non est ordinandus, nisi loco Dimissoria- rum Literarum producat proprii Episcopi Literas de vita & moribus testi- moniales.

X. Synodum Dioecesanam quotannis convocare, Episcoporum potesta- tis simul & officii est, ex praescripto Concilii Tarraconensis can. 8. & Tri- dentini sess. 24. cap. 2. de reform. In hujusmodi autem Synodis possunt Episcopi ex justa & urgente causa Missarum celebrandarum onera, etiam ex defunctorum fundatione constituta, moderari & reducere. Quemad- modum possunt pariter Regularium Ordinum Generales in suis Capitulis generalibus Missas, quibus eorum Monasteria fundationis lege alstricta sunt, ex rationabili causa reducere permisso Concilii Tridentini sess. 25. cap. 4. Verùm edidit Sacra Congregatio posterius Decretum anni 1625. ab Urbano VIII. confirmatum, prohibens Episcopis & Ordinum Gene- ralibus reductiones Missarum.

XI. Item dispensandi jus & potestas spectat ad Episcopos circa quaf- cumque censuras & irregularitates ex occulto delicto provenientes, solis exceptis illis, quae ex homicidio voluntario procedunt, aut ex delictis ad forum contentiosum deductis. De hac potestate fusius disseremus infra, ubi materiam Irregularitatum ex professio tractabimus.

XII. Possunt pariter Episcopi circa Matrimoniorum impedimenta non dirimentia dispensare, excepto simplici Religionis aut perpetuae Castitatis voto. Ita Sanctus Antoninus, Paludanus, Navarra, aliique communiter. Quin etiam potest quandoque Episcopus relaxare aliqua dirimentia impe- dimenta, cum his tamen restrictionibus & moderamine: Primùm, ut va- leat ista dispensatio circa solum interius seu conscientiae forum. Secundò, ut bonâ fide & ex ignorantia impedimenti contractum fuerit Matrimo- nium. Tertio, ut impedimentum sit occultum, nuptiae verò palam con- tractae. Quarto, ut Papa sive Legatus adiri non possit ob conjugum pau- pertatem, rusticitatem, aut infirmitatem; aut etiam quia absque evidenti mortalis peccati periculo differri vel expectari nequeat Romanae Sedis dis- pensatio. Ita Sanchez, Azorius, Coninch, Bonacina, aliique communiter Summistae. Potest quoque Episcopus hanc alii potestatem delegare, ex eorundem Authorum mente.

XIII. Dispensandi insuper in votis potestatem habent Episcopi, sive omninò ea relaxando, sive in alia quaedam bona opera commutando, etiam vota ipsa, vel juramenta promissoria, dummodo justa causa subsit,

D 3 solis

folis exceptis solennibus, sive in Sacra Ordinatione, sive in Regulari Professione emissis, & quinque simplicibus votis, scilicet continentiae perpetuae, professionis religiosae promissae, & trium peregrinationum, Jerosolymitanae, Romanae ad limina Apostolorum Petri & Pauli, & Compostellanae ad Sanctum Jacobum, quae sibi Papa reservat.

XIV. Imò etiam hoc receptum est & in confesso apud Doctores, ut quando castitatis votum non est absolutum, sed ad aliquam circumstantiam restrictum, possit in eo quoque ex rationabili & justa causa Episcopus dispensare, ut si votum sit ad tempus, & non perpetuum, aut si non sit praecipue intentum, sed in alia re praecipue intenta inclusum, cuiusmodi est si quis vovit Sacrum Ordinem suscipere, cui utique annectitur perpetuae continentiae votum; si quis promittit non inire Matrimonium, quo voto castitas omnimoda non continetur, potest in his per Episcopum dispensari. Is quoque qui vovit arctiorem ingredi, verbi causa, Cartusianorum Religionem, potest ab Episcopo dispensari ad mitiorem Religionem, cum in eo subsistat adhuc ad Religionem obligatio, nec versetur illa Episcopalis dispensatio nisi circa unam aliquam Religionis circumstantiam. Hoc docent Sylvester verb. *Votum* 4. num. 3. §. *Sextum*, Sanchez in Opere Morali, lib. 4. cap. 40. num. 74. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 40. dub. 18. quaest. 8. Azorius 1. part. lib. 11. cap. 18. quaest. 8. Bonacina in 2. Decalogi praecip. disput. 4. quaest. 2. punct. 7. §. 4. num. 21. & Navarra cap. 12. num. 76. Praeterea quilibet sub aliqua conditione voto se astrinxit in materia Papali dispensationi reservata, potest Episcopi dispensatione relaxari, modo nondum sit impleta conditio: ut si filius aut filia perpetuam voverit continentiam, si pater ex bello vel captivitate redeat incolumis; aut si quis voverit Jerosolymam proficisci, si rem amissam recuperaverit. Ratioque Summistarum communis est, quia absoluta, & discrete concepta vota esse convenit, ut Papae reservata censeantur; & quia ita necesse esse compertum est ob gravia animarum pericula, quibus se quamplurimos implicare videmus ex nimia facilitate & praecipiti fervore se votis astringendi. At verò si voti conditio jam sit adimpleta, non alia superest liberationis via praeter recursum ad Papam in aliquo ex quinque praefatis votis. Insuper si votum circa reservatam materiam non sit principale, sed accessorium, consentiunt unanimes Doctores subesse quoque dispensationi Episcopali: ut si quis voverit nunquam alea ludere sub poena & obligatione ingrediendi Religionem; ibi enim non erit ei necessarius ad Papam recursus, poteritque per Episcopum relaxari à Religionis ingressu, & ab illo nexu non ludendi alea, qui voto productus fuit, tamen si alia obligatione adhuc subsistente ei foret alea prohibita: potest enim ex duobus vinculis unum solvi, altero remanente, adeo ut sequens transgressio non producat duplex, sed unum dumtaxat peccatum. Illa quoque valde notabilis est decisio S. Antonini p. 3. tit. 11. cap. 2. §. 9. his ipsis verbis:

Hoc

Hoc autem videtur, quod si quis in laxiori voverat arctiorem Religionem, quod Episcopus possit dispensare; quia non est votum perpetue continentia, nec votum Religionis simpliciter, cum jam sit obligatus ad utrumque, sed solum est subrogatio voti: unde videtur, quod Episcopus possit dispensare. Et similiter in voto simplici arctioris Religionis liceret in laxiorem transire (scilicet per Episcopi dispensationem) non autem liceret in seculo remanere. Hæc Sanctus Antoninus Episcopus simul & Regularis.

XV. Item potest Episcopus dispensare ubi dubitatur utrum votum reservationis Papalis fuerit obligatorium, ut si res in ambiguo sit, utrum sufficiens intervenerit deliberatio circa votum quod quis se emisisse certus est. In dubiis quippe benigniori parti favendum: & ipsa quæ Summo Pontifici reservantur vota, debent esse indubitata. Sanè si quis dubitaret an votum emisisset, non opus habet ulla dispensatione. In his enim dubiis quæ respiciunt substantiam voti, & non circumstantiam, ut est, an sufficiens deliberatio extiterit, seu an votum ipsum quoad substantiam emissum fuerit, non adimitur, sed servatur incolumis pristina libertas. In præfatis omnes ferè Doctores conveniunt, agnoscentes quantum expediat animarum salutem easdem laqueis extricare, quibus se facilè & plerumque ipso diabolo sub specie boni sollicitante implicant, eaque occasione superadditis reservationum difficultatibus novis se contraventionum facilegarum laqueis involvunt, à quibus ex fragilitate humana vix possunt expediri.

XVI. Notandum porrò est, siquando dispensaverit Episcopus circa votum Pontifici Summo reservatum, non quidem ob conditiones voti non absoluti, aut indirectè concepti, aut conditionati, aut ambigui, aliisve similibus circumstantiis affecti (quibus casibus absoluta, & perpetuæ validitatis indulgetur ab Episcopis dispensatio) sed tantum in aliis casibus ob solam rationem gravis & imminentis periculi offensæ Dei, aut scandali quod sequuturum timetur ex dispensationis Papalis dilatione; hoc solo casu notandum est dispensationem, quam interea indulget Episcopus, non perimere, sed solum suspendere voti obligationem. Idcirco ille qui absolutum perpetuæ castitatis votum transgressus fuit, dum se matrimonio alligavit, poterit subinde ab Episcopo dispensari circa debitum conjugale: sed tamen soluto per conjugis mortem matrimonio, tenebitur pristino voto, quandiu Papa cum illo non dispensaverit.

XVII. Quæritur, an possit Episcopus dispensare super voto in alicujus Tertii gratiam emissio, ut si quis voverit eleemosynam dare tali pauperi, vel Ecclesiæ, vel piæ domui? Distingui à Doctoribus solet inter votum acceptatum, & non acceptatum. Si acceptatum sit, non licebit dispensare hac ratione, quia Tertius aliquis privaretur jure suo quod habet in re per acceptationem ac legitimam stipulationem; sic enim ei fieret injuria. Sed si promissio illa votiiva non fuit acceptata, sive ab eo cujus interest,

terest, sive ab alia persona ejus vice ac nomine, tunc si rationabilis causa interveniat, poterit peti, & concedi ab Episcopo dispensatio.

XVIII. Uterius quaeritur, an si ejusmodi votum in alterius gratiam emissum Confessarius exceperit, censeatur acceptasse nomine personae vel loci per votum designati? Probabilis est ista Bonacinae responsio, censeferi Confessarium acceptasse nomine Dei, cujus in confessionibus vicem gerit; non autem privato nomine loci vel personae, quibus praecise consulere ac providere non astringitur ex suo officio; ac proinde illius acceptatio non parit novum jus in favorem Tertii. Bonacina tom. 2. disput. 4. quaest. 2. punct. 7. §. 4. num. 25.

XIX. Praeterea quaeritur, an requiratur dispensatio, ut quis solvatur voto quod se dubitat emisisse? Respondendum non requiri, quia nulla subest obligatio. In dubiis enim juxta regulam juris, melior est conditio possidentis; & nemo in re dubia privandus est sibi connaturali & ingentia libertate, etiamsi (ut Lessius docet lib. 2. de justitia, cap. 40. dub. 17. num. 113.) tale sit dubium, ut quanvis homo probabiliter opinetur non extare talem obligationis causam, magis tamen inclinatur ad opinandum extare causam obligationis; quia ad tollendam libertatem nulla sufficit probabilitas, sed requiritur absoluta certitudo.

XX. In summa, competit solis Ecclesiae Praelatis jurisdictionem externi fori habentibus, illa sive relaxandi, sive commutandi voti potestas. Et cum sit ista dispensatio actus jurisdictionis, competit Episcopis statim atque confirmati a Sede Apostolica fuerint, quanvis necdum fuerint ordinati, quemadmodum & reliquae jurisdictionum species; solaque potestas Ordinis praerequirit consecrationem. Quin etiam jurisdictionis potestatem potest confirmatus, & nondum ordinatus Episcopus aliis delegare, ut saepenumero fieri videmus.

XXI. Differt autem a dispensatione irritatio votorum: & haec aliis competit personis quam Episcopis. Primum enim potest regularis Superior suorum Religiosorum vota quavis irritare, excepto voto arctioris Religionis subeunda. Et disertè dicit S. Thomas 2. 2. quaest. 88. art. 8. ad 3. nullum Religiosi votum esse firmum, nisi de consensu sui Superioris. Vota quoque impuberum possunt a patre vel tutore fieri irrita, ut colligunt Doctores ex can. *Mulier*, 31. quaest. 2. & ex cap. 1. de Regular. in 6. Puberum tamen vota ut in irritum revocentur, etiam ab ipsorum patre, necesse est, ut ordini familiae, vel patriae potestati obstant, ut sunt jejuniorum, aut peregrinationum, aut similia vota. Conjuges etiam possunt alter alterius vota irrita facere, quae juri alterius incommodant, aut statui vel administrationi familiae; quanvis plus juris marito in uxoris vota tribuere videatur S. Thomas loco cit. dum ait, nullum uxoris votum esse firmum, nisi sit de consensu viri. Et fundari videtur jus illud majus in eo, quod juxta Apostolum Ephes. 5. vir caput est mulieris, & non mulier viri. Verumtamen

rumtamen non omnis subiectio secum infert illimitatam omnia vota invalida faciendi potestatem. Si verò opponas Numerorum caput 30. quo patri & marito tribuitur potestas quæcumque vota filiae & uxoris irrita per suam contradictionem faciendi: Responso in promptu est, legem illam esse ceremoniam, & ad solam pertinere Synagogam. Et verò compertum est, non competere patri ad eò illimitatam in Ecclesia Christi potestatem circa vota filiae, qualis illo capite sancitur. Stet igitur eadem in perimendis filiorum & conjugum votis posita superius limitatio, nimirum si ordinem familiae, aut patriae, vel tutoriae, vel conjugalis juris, aut potestatis perturbent. Ad postremum Abbatissae possunt quidem Monialium suorum vota in irritum adducere, si quomodocumque regimini monastico, aut communi familiae ordini, aut Monialis valetudini, aut debita sibi subiectioni officiant: sed non possunt dispensatione relaxare, quia iurisdictione carent.

C A P U T IX.

Prosequutio potestatis Episcoporum.

I. OTEST Episcopus familiarem suum, quanvis non subditum, si secum triennio commoratus fuerit, ordinare, dummodò statim Beneficium illi conferat. Concilium Trident. sess. 23. cap. 9. de reform. * Nisi sic ordinatus patrimonium sufficiens habeat; tunc enim cessante ratione legis, cessat illa Episcopi obligatio.]

II. Potest præterea diebus Dominicis, aut festis per annum minores suis subditis, aut habentibus dimissorias, Ordines conferre, necnon Tonsuram uni, vel duobus extra tempora juniorum, can. *De eo autem*, de tempor. ordinat. Quinimodò primam Tonsuram initiare potest quocumque anni die illum qui mox suscepturus est Ecclesiasticum Beneficium, ut docent Ostiensis, Grassius, Bonacina, aliique afferentes id passim esse consuetudine indubitata receptum.

III. Episcopus concedere potest unius anni Indulgentiam in die Dedicationis Ecclesiae. At in anniversario Dedicationis, & aliis quibuscumque occasionibus potest Indulgentiam concedere dierum quadraginta, can. *Cum ex eo*, de poenit. & remiss. ex Concilio Lateranensi generali sub Innocentio III. Exinde constat, Indulgentiarum concessionem non esse actum ordinis, sed tantum jurisdictionis; eo quòd potestas ordinis, cum immediatè ab ipso Deo conferatur, non possit ab Ecclesia, vel à Pontifice

E limitari